

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl samosoudkyní JUDr. Lenkou Loudovou ve věci

žalobce: **Ing. J. J.**, narozený dne X
bytem X
zastoupený JUDr. Ludmilou Pávkovou
advokátkou sídlem Na Maninách 1424/25, 170 00 Praha 7

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlím Křížová 25, 225 08 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 8. 4. 2024, č. j. X, ve znění opravného rozhodnutí ze dne 29. 5. 2024, č. j. X,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce se žalobou podanou k Městskému soudu v Praze domáhal zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalované (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým žalovaná zamítla námitky žalobce a potvrdila rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 27. 10. 2023, č. j. X (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“).

Shodu s prvopisem potvrzuje J. S.

2. Prvostupňovým rozhodnutím byla zamítnuta žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu o částku zvýšení za vychované dítě pro nesplnění podmínek ustanovení článku II zákona č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 323/2021 Sb.).

II. Žalobní body

3. Žalobce nesouhlasí se závěrem žalované, že nesplnil zákonnou podmínku pro přiznání výchovného za výchovu dcery, neboť o ni nepečoval v největším rozsahu. Dle názoru žalované o dceru pečovala v největším rozsahu její matka, B. J., narozená X, zemřelá X, která zároveň byla do své smrti žalobcovou manželkou. Napadené rozhodnutí vychází z nesprávně zjištěného skutkového stavu.
4. Mezi žalobcem a žalovanou je nesporné, že manželka žalobce o dceru v největším rozsahu pečovala v období od narození dcery po celou dobu trvání mateřské a rodičovské dovolené, tj. od X do 31. 12. 1996 (tj. cca 3 roky a 10 měsíců, což je 46 měsíců). Rovněž je mezi žalobcem a žalovanou nesporné, že žalobce o dceru v největším rozsahu pečoval od smrti matky jako vdovec až do nabytí zletilosti dcery, tj. od X do X (tj. cca 6 let a 8 měsíců, což je 80 měsíců). Sporným obdobím tak zůstává období od 1. 1. 1997 do X (tj. cca 7 let a 6 měsíců, což je 90 měsíců).
5. Za účelem prokázání, kdo o dceru v jaké míře pečoval ve sporném období, založil žalobce do správního spisu čestné prohlášení dcery ze dne 29. 11. 2023 a čestné prohlášení své matky ze dne 4. 12. 2023. V obou těchto čestných prohlášeních bylo mj. uvedeno, že ve sporném období se o dceru starali rovnoměrně oba rodiče, tj. žalobce i matka, a zcela přesnou míru péče nelze definovat.
6. Žalobce se tedy na výchově dcery podílel v rozsahu 125 měsíců z celkových 216 měsíců (18 let). Na výchovu matkou připadá 91 měsíců. Otcova výchova tak představuje cca 58 %, matčina 42 %. V největším rozsahu se tak na výchově podílel žalobce, a tedy jemu náleží výchovné.
7. Žalovaná při svém rozhodování vyšla z vlastní evidence dob pojištění matky - matka v části sporného období od 1. 1. 1997 do 31. 12. 2001 čerpala druhou mateřskou a rodičovskou dovolenou z důvodu narození dalšího dítěte. Z toho žalovaná dovodila, že v této části sporného období matka „nepochybně mohla o dceru pečovat ve větším rozsahu“ než žalobce. Ohledně části sporného období od 1. 1. 2002 do 19. 7. 2004 žalovaná žádná zjištění nečinila.
8. Žalobce považuje napadené rozhodnutí za nepřezkoumatelné, protože žalovaná neuvedla, jak hodnotila důkazy předložené žalobcem, tj. obě čestná prohlášení. Není zřejmé, zda je považovala za relevantní a zda k nim přihlížela. Správní orgány při hodnocení důkazů postupují podle zásady volného hodnocení důkazů, v každém případě však mají povinnost důkazy zhodnotit a případně vyložit, proč je nepokládají za relevantní či věrohodné. Žalovaná žalobcem předložené důkazy zcela opomněla vypořádat. Opomenuté důkazy přitom zakládají nepřezkoumatelnost rozhodnutí (např. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2005, sp. zn. III. ÚS 139/05).
9. Žalovaná porušila svou povinnost zjistit stav věci tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti. Žalovaná se neměla pouze spokojit s tím, že matka v období čerpání druhé

Shodu s prvopisem potvrzuje J. S.

mateřské a rodičovské dovolené (od 1. 1. 1997 do 31. 12. 2001) o dceru ve větším rozsahu pečovat mohla (tj. že měla možnost), ale měla také zjišťovat, jestli matka v daném období o dceru ve větším rozsahu skutečně pečovala. Péči o děti během rodičovské dovolené jednoho z rodičů totiž mohou mít rodiče rozdělenou různě. A to i s ohledem na to, že zatímco druhé dítě, pro které matka mateřskou a rodičovskou dovolenou čerpala, bylo novorozené, dcera již v té době byla v předškolním až školním věku. Potřeby dětí v takto rozdílných věcích jsou značně odlišné a mnohdy jejich uspokojování nelze dobře skloubit (např. s mladším dítětem je třeba být více doma, zatímco starší dítě je třeba vozit do školních zařízení, na kroužky atd.). Rodiče si proto péči o takové děti nějakým způsobem rozdělí. Nelze bez dalšího vycházet z toho, že rodič na rodičovské dovolené bude o obě děti pečovat ve větším rozsahu než druhý rodič. Péče o novorozené dítě je značně náročná, proto matka přirozeně nemohla současně pečovat o dceru v takovém rozsahu jako dříve. Žalovaná proto měla zjišťovat skutečný rozsah péče rodičů o dceru v období, kdy matka čerpala druhou mateřskou a rodičovskou dovolenou.

10. Stejně tak se měla žalovaná zabývat tím, kdo o dceru osobně pečoval v největším rozsahu po skončení druhé rodičovské dovolené matky, tj. od 1. 1. 2002 do 19. 7. 2004. Tím se žalovaná vůbec nezabývala. Nezohlednila ani to, že matka v té době pracovala jako letuška, což je povolání, které svou povahou (nepravidelnou pracovní dobou a pobyty v cizině) osobní péči o dítě významně ztěžuje.
11. Žalovaná mohla při zkoumání rozsahu osobní péče o dceru ve sporném období vyjít z čestných prohlášení dcery a matky žalobce, z nichž vyplývá, že ve sporném období pečovali žalobce a jeho manželka o dceru rovnoměrně. Pokud by žalovaná nepovažovala čestná prohlášení za dostatečně průkazná, měla dokazování doplnit o výsledky, zejména o výsledk samotné dcery, popř. o účastnický výsledek žalobce. Je to především dcera, která si může pamatovat, jak u nich v rodině probíhala výchova. Takový závěr učinil i Městský soud v Praze (zřejmě se má jednat o rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové - pozn. soudu) v rozsudku ze dne 23. 1. 2024, č. j. 30 Ad 8/2023-50, v jiné věci, která se také týkala žádosti o výchovné otce - vdovce. Žalovaná však výsledky neprovedla a s čestnými prohlášeními se nijak nevypořádala. Napadené rozhodnutí tak zatížila vadou. Nedostatečně zjistila skutkový stav a porušila zásadu materiální pravdy.
12. Žalovaná odůvodňuje nepřiznání výchovného žalobci tím, že výchova dcery neměla negativní dopad na jeho kariérní růst a výdělkové možnosti. Tím však žalovaná nezákonně vytváří další podmínku přiznání výchovného, která z čl. II zákona č. 323/2021 Sb. nevyplývá. Podmínkou přiznání výchovného je především osobní péče o dítě v největším rozsahu a nespáchání žádného z vyjmenovaných trestných činů vůči dítěti. Negativní dopad na kariérní růst nebo výdělkové možnosti zákonnou podmínkou pro přiznání výchovného není. Absencí negativního dopadu na kariérní růst tak nelze nepřiznání výchovného odůvodnit. U žalobce by taková okolnost ani nebyla relevantní, neboť byl po celou dobu osobou samostatně výdělečně činnou, tzn. žádnému kariérnímu růstu nepodléhal. Navíc vykonával takovou samostatnou výdělečnou činnost, která mu díky časové flexibilitě umožňovala dobře skloubit rodinný a pracovní život a pečovat o dceru ve sporném období rovnoměrně s matkou.

III. Vyjádření žalované

13. Žalovaná ve svém vyjádření uvedla, že prvotním důvodem pro zavedení výchovného bylo zmírnění statistického rozdílu mezi průměrným starobním důchodem mužů a žen, který činil více než 2 000 Kč. Jednou z příčin tohoto rozdílu jsou výkyvy v kariérách žen, které nastávají v důsledku výchovy dětí. Ženy pečující o děti ve větší míře, vykonávají méně honorovaná zaměstnání, popř. zaměstnání s kratšími pracovními úvazky, která jsou navíc přerušována překážkami v práci z důvodu potřeby péče o dítě. Ačkoli výchovu dětí nepochybně zajišťují i muži, jejich kariéra není výchovou negativně ovlivněna. Nepřetržité zaměstnání a vyšší výdělky se samy o sobě pozitivně projeví na výši důchodu – nedochází ke snížení důchodu, a není tedy dán důvod pro kompenzaci prostřednictvím výchovného. Z hlediska účelu výchovného je proto třeba považovat za osobu, která výchovu zajišťovala ve větším rozsahu, tu z pečujících osob, v jejíž kariéře se ve větším měřítku projevovaly složky výchovy, které mohly s ohledem na svůj charakter negativně ovlivnit délku doby zaměstnání a výdělky pečující osoby, tj. kdy péče musela být zajišťována „na úkor“ možné pracovní aktivity. Nejvýznamnější dopad na pracovní kariéru má výchova dítěte zejména v jeho předškolním věku a v prvních letech povinné školní docházky. V pozdějším období jsou již děti samostatné, alespoň v tom směru, že není třeba z důvodu zajištění jejich výchovy přerušovat kariéru. Jeví se tedy přirozené, že výchovné má ze své podstaty náležet tomu z rodičů, který se výchově více věnoval právě v raném stádiu života dítěte, což bývá obvykle matka.
14. O uznání výchovy pro muže lze uvažovat zejména v případech, kdy péče matky skončila z jakýchkoliv důvodů (např. rozvod, faktické opuštění dítěte, vážná nemoc, úmrtí) ve velmi nízkém věku dítěte nebo kdy dítě bylo ve velmi nízkém věku svěřeno do výchovy otce, přičemž výchova měla prokazatelně negativní vliv na jeho pracovní kariéru. Výchova každého dítěte se posuzuje zvlášť, a to od narození do jeho zletilosti (tj. do 18 let) s tím, že celá částka výchovného za výchovu konkrétního dítěte náleží té osobě, která výchovu tohoto dítěte zajišťovala ve větším rozsahu.
15. Žalovaná vyhotovila dne 8. 3. 2005 osobní list důchodového pojištění – přehled o odpracované době pojištění manželky žalobce, od ukončení povinné školní docházky až do její smrti, soustředila se na období od kalendářního roku 1993, v němž se narodila dcera T., tj. X, a zjistila, že v období od 1. 1. 1993 do 18. 9. 2001 manželka žalobce de facto vůbec nepracovala. V uvedeném období pracovala pouze v době od roku 1996 do roku 1998 s vykázanými vyloučenými dobami.
16. Zároveň byl vyhotoven osobní list důchodového pojištění žalobce. Žalobce po celý svůj profesní život kromě kalendářních let 1986, 1987, 1988 a 2020 nevykazoval žádnou vyloučenou dobu. Žalovaná tak shledala, že to byla manželka žalobce, která se v největším rozsahu starala o dceru T.
17. K námitkám žalobce žalovaná odkázala na rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. 6. 2024, č. j. 34 Ad 23/2023-33, jehož neanonymizovanou verzi ve svém vyjádření rozsáhle citovala. Poukázala na to, že manželka žalobce ve svém profesním životě měla z důvodu péče o děti období, kdy výdělkovou činnost nevykonávala vůbec, a to po dobu mateřské dovolené, resp. rodičovské dovolené, což dokládá osobní list důchodového pojištění. Žalobce přitom výkon své profesní činnosti nepřerušil.
18. K žalobnímu bodu, že žalovaná neuvedla, jak hodnotila důkazy předložené žalobcem, žalovaná odkázala na již uvedené. Manželka žalobce byla z důvodu péče o obě děti bez výdělkové činnosti, tedy evidentně profesi letušky nevykonávala, zatímco žalobce svou

výdělečnou činnost nepřerušil. Pokud by manželka žalobce mohla uplatnit žádost o zvýšení starobního důchodu o částku výchovného, žalobce by zajisté tento její nárok nezpochybnil.

19. Žalovaná nikterak nesnižuje péči žalobce o dceru T., nicméně jak prokázala osobními listy důchodového pojištění, de facto až do své smrti se o dceru, které v té době bylo 11 let, v největším rozsahu starala manželka žalobce.

IV. Replika žalobce

20. Žalobce ve své replice uvedl, že souhlasí s žalovanou, že výchovné lze přiznat pouze té osobě, která ze všech osob, které dítě vychovávaly, o dítě pečovala v největším rozsahu, přičemž se posuzuje rozsah, nikoli kvalita osobní péče. To není sporné. Předmětem sporu je skutkové posouzení, zda o dceru v největším rozsahu pečoval žalobce jako otec, nebo zesnulá manželka žalobce. Jediný podklad, ze kterého žalovaná vychází při posouzení rozsahu péče, je evidence dob pojištění. Evidence dob pojištění může být jedním z podkladů pro posouzení rozsahu péče o dítě, je však povinností správního orgánu zjistit stav věci tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu). Jelikož žalobce předložil další podklady (prohlášení dcery a prohlášení matky žalobce), které nasvědčují tomu, že o dceru v největším rozsahu pečoval on, bylo povinností žalované se i s těmito dalšími podklady vypořádat. Žalovaná postupovala nezákonně, protože svá rozhodnutí založila na jediném podkladu, a to evidenci dob pojištění.
21. To, že žalobce nikdy výkon samostatné činnosti nepřerušil, ani zásadně nevykazuje vyloučené doby, neznamená, že celé roky tuto činnost vykonával ve stejném časovém rozsahu, na plný úvazek, a že by tak nemohl o dceru osobně pečovat v největším rozsahu. Charakteristickým znakem samostatné činnosti je právě to, že si ji podnikatel organizuje sám, a může tak pracovat v takovém rozsahu a v takovém čase, pro jaký se rozhodne. Díky tomu se samostatná činnost dá skloubit i s rodinným životem, aniž by se to projevovalo v evidenci dob pojištění (aniž by to vyžadovalo přerušování samostatné činnosti). Stejně tak výše případných výdělků žalobce nemůže přímo vypovídat o rozsahu jeho osobní péče o dceru, protože u osoby samostatně výdělečně činné výše výdělku není přímo úměrná času věnovanému výkonu samostatné činnosti.
22. Žalovaná sice poukazuje na to, že v období od 1. 1. 1993 do 18. 9. 2021 manželka žalobce fakticky nepracovala, přehlíží však, že v období od 1. 1. 1997 do 31. 12. 2001 čerpala druhou mateřskou a rodičovskou dovolenou pro novorozeného syna. To, že matka několik let nepracovala, proto spolehlivě nevypovídá o tom, v jakém rozsahu osobně pečovala konkrétně o dceru ona a v jakém rozsahu žalobce.
23. Evidence dob pojištění je pouze nepřímým důkazem týkajícím se rozsahu osobní péče, tj. neprokazuje přímo skutečný rozsah osobní péče. Žalovaná své rozhodnutí na žádném přímém důkazu o skutečném rozsahu osobní péče o dceru nezaložila. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 5. 2007, č. j. 8 As 10/2006-48, při dokazování nepřímými důkazy musí tyto důkazy tvořit ucelený logický provázaný důkazní řetězec, v němž žádný důkaz nezpochybňuje pravost, věrohodnost a přesvědčivost důkazů ostatních.
24. Žalobce nezpochybňuje důvody zavedení výchovného, kterým je kompenzace důchodových nároků osob, které v průběhu své pracovní kariéry zajišťovaly výchovu dětí a nebyly výdělečně činné. Snížení výdělků však není zákonnou podmínkou pro

přiznání výchovného. Výchovné náleží tomu, kdo o dítě osobně pečoval v největším rozsahu, nikoli tomu, kdo prokáže největší výpadek příjmů. Ten, kdo o dítě osobně pečoval v největším rozsahu, nemusí nutně být ten, kdo dle evidence dob pojištění nevykonával žádnou výdělečnou činnost.

25. Žalobce v dalším vyjádření poukázal na závěry rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 17. 9. 2024, č. j. 58 Ad 7/2024-20, měl za to, že jeho situace je obdobná, žalovaná v jeho případě pochybila obdobně jako v odkazované věci.

V. Obsah správního spisu

26. Ze správního spisu vyplývá, že žalobce požádal dne 20. 4. 2023 o zvýšení starobního důchodu za vychované děti – dceru T., nar. X, a syna Š., nar. X. Z žádostí vyplývá, že o obě děti měl v menším rozsahu pečovat též druhý rodič – zesnulá manželka žalobce. Dále z žádosti o uznání péče o děti vyplývá, že žalobce je vdovec, jeho manželka zemřela X a oba rodiče pečovali o děti stejnou měrou, po úmrtí manželky vychovával žalobce děti sám.
27. Žalobce byl dne 5. 9. 2023 vyzván k poskytnutí informací, v čem spočíval větší rozsah jeho osobní péče o dceru oproti manželce, jakým způsobem ovlivnila tato péče kariéru žalobce, a kdo osobně a celodenně pečoval o dceru do 4 let jejího věku.
28. Žalobce k výzvě uvedl, že se o děti starali s manželkou oba. Manželka žalobce byla do 3 let věku dcery na mateřské, takže byla fyzicky s dcerou více než žalobce. Domácí práce a péči o dítě měli rovnoměrně rozděleny. Po třech letech věku dcery se manželka žalobce vrátila do práce. Jelikož byla letuška, musel se žalobce o dceru postarat ve větší míře, neboť jeho manželka byla odkázána na letové řady přidělených linek. K tomu žalobce pracoval, ale jelikož byl OSVČ, mohl si upravit svůj časový harmonogram dle potřeby. Po narození syna v roce 1997 byla manželka žalobce opět 3 roky na mateřské, přičemž dcera chodila do jeslí a pak i do školky. Zhruba dva roky před smrtí změnila manželka žalobce zařazení a z letušky přešla k pozemnímu personálu, čímž se její pracovní doba ustálila, a opět se o děti starali oba rovnoměrně. Po její smrti v roce 2004 se staral o obě děti sám. K otázce, zda a jakým způsobem ovlivnila péče o dítě negativně pracovní kariéru žalobce, uvedl, že jako OSVČ nepodléhá jakémukoli kariérnímu postupu. Jako OSVČ si mohl čas rozdělit, aby zajistil jak péči o děti (rozvozy jak do jeslí, tak i škol, rozvozy na kroužky, sport, uvařit, vyprat, usušit prádlo, zajistil a pokrýt čas prázdnin apod.). Na žehlení prádla a úklid bytu měl žalobce najatou paní, ostatní péči zajišťoval sám.
29. Prvostupňovým rozhodnutím byla zamítnuta žádost žalobce o zvýšení procentní výměry starobního důchodu za vychované dítě pro nesplnění podmínek ustanovení čl. II zákona č. 323/2021 Sb. Správní orgán I. stupně své rozhodnutí odůvodnil tak, že žalobci nenáleží částka zvýšení za výchovu dcery, neboť o dceru v období od jeho narození do zletilosti osobně pečovala v největším rozsahu jiná osoba, a to manželka žalobce. Podmínka výchovy dcery pro nárok na zvýšení za vychované dítě tak není splněna. Na základě zjištěných skutečností se nepodařilo prokázat, že žalobce o dceru osobně pečoval v největším rozsahu. Naopak lze dovodit, že v největším rozsahu o dceru pečovala její matka. Z nárokových podkladů je zřejmé, že matka osobně celodenně pečovala o dítě od jeho narození po dobu mateřské dovolené, resp. rodičovské dovolené, tj. v období, kdy jeden z rodičů musí o toto dítě celodenně pečovat, což má negativní dopady na jeho kariérní růst, potažmo výdělečné možnosti. Z nárokových podkladů

žalobce navíc nevyplývá, že by v období od narození dcery do nabytí zletilosti došlo k poklesu jeho vyměřovacích základů.

30. Z osobního listu důchodového pojištění manželky vyplývá, že roky 1993 až 1995 jsou celé vedeny jako vyloučená doba, rok 1996 je částečně evidován jako doba pojištění, částečně jako péče o dítě, vyloučené doby jsou 152 + 33 dní, vyměřovací základ 53 078 Kč. 1. 1. 1997 až 28. 2. 1997 je evidováno jako péče o dítě (vyloučená doba 59 dní), 1. 3. 1997 až 31. 12. 1997 je dobou pojištění (vyloučená doba 258 dní, vyměřovací základ 8 081 Kč), 1. 1. 1998 až 28. 2. 1998 je dobou pojištění (vyloučená doba 26 dní, vyměřovací základ 11 549 Kč), 1. 3. 1998 až 31. 12. 1998 je dobou péče o dítě (vyloučená doba 306 dní), stejně tak je doba péče o dítě celý rok 1999, 2000 a rok 2001 do 18. 9. (za rok 2001 vyloučená doba 261 dní). Od 19. 9. 2001 do 31. 12. 2001 není evidována žádná doba pojištění. Doba pojištění je pak evidována za rok 2002 (vyloučená doba 8 dní, vyměřovací základ 65 413 Kč), za rok 2003 (vyloučená doba 12 dní, vyměřovací základ 224 016 Kč), za rok 2004 (vyloučená doba 7 dní, vyměřovací základ 146 743 Kč).
31. Z osobního listu důchodového pojištění žalobce vyplývá, že do roku 1993 provozoval samostatně výdělečnou činnost, vyloučená doba je evidována jen v roce 2000 (184 dnů). V roce 1997 s vyměřovacím základem 16 800 Kč, v roce 1998 s vyměřovacím základem 17 700 Kč, v roce 1999 s vyměřovacím základem 18 300 Kč, v roce 2000 s vyměřovacím základem 162 946 Kč, v roce 2001 s vyměřovacím základem 19 800 Kč, v roce 2002 s vyměřovacím základem 31 300 Kč, v roce 2003 s vyměřovacím základem 22 200 Kč a v roce 2004 s vyměřovacím základem 40 416 Kč.
32. Žalobce proti prvostupňovému rozhodnutí uplatnil námitky. K těmto námitkám přiložil také čestné prohlášení své matky a dcery. Matka žalobce ve svém čestném prohlášení uvedla, že žalobce se vždy řádně staral o svou dceru i syna, a to jak za života jeho manželky, kdy o děti pečovali společně, tak i po její smrti v roce 2004, kdy se o obě děti staral sám. K otázce, kdo z nich se o děti staral víc, matka žalobce uvedla, že se oba starali, jak nejlépe mohli. Nedá se určit, že by některý z nich poskytoval větší péči než ten druhý. Dcera žalobce ve svém čestném prohlášení uvedla, že žalobce o ni vzorně a s láskou pečoval a spolupodílel se na výchově od jejího narození do dovršení magisterského studia v roce 2019. Po dobu mateřské dovolené se o dceru žalobce ve vyšším rozsahu starala matka (1993-1996). Po smrti matky se o ni výhradně staral otec (2004-2011). Mezitím (1996-2004) se o ni starali oba rodiče rovnoměrně. Ačkoliv se míra péče nedá přesně definovat, dle dcery z uvedené kalkulace vyplývá, že žalobce o ni pečoval ve větším rozsahu.
33. Napadeným rozhodnutím byly zamítnuty námitky žalobce a potvrzeno rozhodnutí správního orgánu I. stupně. Žalovaná uvedla, že z evidence ČSSZ vyplývá, že manželka žalobce již v době od 1. 1. 1993 až do 31. 12. 1996 čerpala mateřské a rodičovské dovolené, tudíž nepochybně musela v tomto období osobně a celodenně pečovat o dceru ve větším rozsahu než žalobce, který dle evidence ČSSZ neměl od narození dcery do její zletilosti žádné vyloučené doby a byl nepřetržitě výdělečně činný. Od 1. 1. 1997 až do 31. 12. 2001 manželka žalobce opět čerpala mateřskou a rodičovskou dovolenou, tudíž i v tomto dalším období nepochybně mohla pečovat o děti ve větším rozsahu než žalobce. Manželka žalobce zemřela v době, kdy bylo dceři již 11 let, žalobce tedy o ni ve větším rozsahu pečoval po kratší dobu než jeho manželka. Smyslem výchovného je především zmírnění statistického rozdílu mezi průměrným starobním důchodem osob pečujících o děti oproti obecnému průměrnému starobnímu důchodu. Nejvýznamnější dopad na

pracovní kariéru, a tedy i na výši důchodu, má přitom výchova dítěte zejména v jeho předškolním věku a v prvních letech povinné školní docházky. Ta z pečujících osob, jejíž pracovní kariéra byla výchovou dítěte ovlivněna méně nebo vůbec, má svůj starobní důchod vyšší díky vyšším výdělkům a delší době pojištění. Nedochází u ní ke snížení důchodu, a není tedy dán důvod pro kompenzaci prostřednictvím výchovného. Takové osobě proto nárok na výchovné nepřísluší. Přestože je výchovné koncipováno jako nárok genderově neutrální, je určeno především ženám. Ženy pečující o děti ve větší míře vykonávají méně honorovaná zaměstnání, popř. zaměstnání s kratšími pracovními úvazky, která jsou navíc přerušována překážkami v práci z důvodu potřeby péče o dítě. Ačkoliv výchovu dětí nepochybně zajišťují i muži, je zcela běžné, že jejich kariéra není výchovou negativně ovlivněna. Důležité je brát v úvahu, že nepřetržitě zaměstnaní a vyšší výdělky se samy o sobě pozitivně projeví na výši důchodu. O uznání výchovy pro muže lze uvažovat zejména v případech, kdy péče matky skončila z jakýchkoli důvodů ve velmi nízkém věku dítěte nebo kdy dítě bylo ve velmi nízkém věku svěřeno do výchovy otce, přičemž výchova měla prokazatelně negativní vliv na jeho pracovní kariéru. Šetřením se nepodařilo prokázat, že žalobce o dítě pečoval v největším rozsahu. Naopak z evidence ČSSZ lze dovodit, že v největším rozsahu o dceru pečovala jeho manželka. Z nárokových podkladů, které má ČSSZ k dispozici, je zřejmé, že manželka žalobce osobně celodenně pečovala o dceru od jeho narození až do 3 let jeho věku, tj. v období, kdy jeden z rodičů musí o toto dítě celodenně pečovat, což má negativní dopady na jeho výdělečné možnosti. A i v dalším období od 1. 1. 1997 až do 31. 12. 2001, kdy čerpala další mateřskou a rodičovskou dovolenou, nepochybně mohla o dceru pečovat ve větším rozsahu než žalobce, který byl nepřetržitě výdělečně činný. Manželka žalobce zemřela v době, kdy bylo dceři již 11 let. Žalobce tudíž o dceru ve větším rozsahu pečoval po kratší dobu než jeho manželka.

VI. Hodnocení věci Městským soudem v Praze

34. Městský soud v Praze na základě podané žaloby přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a to v mezích žalobních bodů, kterými je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.), a vycházel přitom ze skutkového a právního stavu ke dni vydání napadeného rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Po provedeném řízení dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.
35. Podle § 34a odst. 1 zákona o důchodovém pojištění se výše procentní výměry starobního důchodu, na který vznikl nárok podle § 29 odst. 1 až 4 nebo podle § 31, na žádost zvyšuje ode dne, od něhož se tento důchod přiznává, za každé dítě, které pojištěnec vychoval.
36. Podle § 34a odst. 3 zákona o důchodovém pojištění se pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu podle odstavce 1 (dále jen „zvýšení za vychované dítě“) považuje za vychované, jsou-li splněny podmínky výchovy dítěte podle § 32 odst. 4; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečuje nebo pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení za vychované dítě současně započítat více osobám; vychovávalo-li dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu. Při zvýšení za vychované dítě se přihlíží jen k výchově toho dítěte, které jako vychované pojištěnec uvedl v žádosti o přiznání starobního důchodu; není-li tato podmínka splněna, zvýšení za vychované dítě nenáleží.
37. Podle § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod je splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve

věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti aspoň po dobu pěti roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat. Pokud dítě zemřelo po dosažení 5 let věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečovala o dítě od jeho narození do jeho úmrtí; ustanovení vět první a druhé tím nejsou dotčena.

38. Jelikož bylo výchovné zavedeno v právním řádu s účinností od 1. 1. 2023 zákonem č. 323/2021 Sb. a žalobce je ve starobním důchodu od 31. 12. 2022, je třeba postupovat podle přechodných ustanovení novely zákona o důchodovém pojištění:
39. Podle čl. II bodu 1. zákona č. 323/2021 Sb. starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, se zvýší o 500 Kč měsíčně za každé dítě, které pojištěnec vychoval, od splátky důchodu splatné v lednu 2023, jsou-li splněny podmínky stanovené v bodech 3 až 5; toto zvýšení náleží k procentní výměře starobního důchodu.
40. Podle čl. II bodu 3. zákona č. 323/2021 Sb. podmínky výchovy dítěte se pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1 současně započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy. Zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů podle dříve platných právních předpisů.
41. Podle čl. II bodu 4. zákona č. 323/2021 Sb. pokud byl důchodový věk stanoven se zohledněním vychovaných dětí, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 bez žádosti; za vychované dítě se pro účely zvýšení podle bodu 1 považuje dítě, k jehož výchově bylo přihlédnuto při stanovení důchodového věku. Jde-li o ženu, které vznikl nárok na důchod podle § 61a odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem 1. ledna 2023, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 bez žádosti; za vychované dítě se pro účely zvýšení podle bodu 1 považuje dítě ženy, které má uvedeno v základních registrech. O tomto zvýšení se nevydává písemné rozhodnutí; poživatel důchodu obdrží o tomto zvýšení písemné oznámení s tím, že ustanovení § 86 odst. 2 věty druhé zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se použije obdobně.
42. Podle čl. II bodu 5. zákona č. 323/2021 Sb. nejedná-li se o případ uvedený v bodě 4 větě první nebo druhé, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 na základě písemné žádosti podané na předepsaném tiskopisu. V této žádosti se uvádějí údaje o vychovaných dětech a o době a rozsahu osobní péče o dítě a čestné prohlášení, že osoba pečovala o dítě v největším rozsahu a že nenastala překážka pro zvýšení starobního důchodu uvedená v bodě 3 větě poslední; údaje o vychovaných dětech lze doložit rodným listem dítěte nebo jiným dokladem o vztahu k dítěti. Tento tiskopis obsahuje též poučení o důsledcích uvedení nepravdivých údajů. Žádost se podává v případě starobních důchodů přiznaných

před 1. lednem 2023 nejpozději do 31. prosince 2024; žádost lze podat nejdříve 1. září 2022 s tím, že pro žádosti podané před tímto dnem se použije obdobně ustanovení § 83b odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Nebyla-li žádost podána ve lhůtě uvedené ve větě čtvrté, zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží. Podává-li se po 31. prosinci 2022 žádost o přiznání starobního důchodu ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, zvyšuje se starobní důchod podle bodu 1 jen za výchovu toho dítěte, které pojištěnec uvedl v žádosti o přiznání starobního důchodu, s tím, že věta druhá platí obdobně; není-li tato podmínka splněna, zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží.

43. Ke zjišťování skutečnosti, která z osob pečovala v největším rozsahu, je tedy nutné při existenci pochybností přistoupit např. tehdy, kdy druhé (jiné) pečující osobě výchovné přiznáno nebylo (např. z důvodu jejího úmrtí). V takové situaci je na žadateli, aby prokázal, že o vychované dítě pečoval v největším rozsahu. Za tímto účelem může označit potřebné důkazy (srov. § 52 správního řádu).
44. Důkazní břemeno v řízení vedeném na základě žádosti leží primárně na žadateli, nikoli na správním orgánu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 11. 2017, č.j. 8 Azs 111/2017-36). Ve výlučném zájmu žalobce tedy je, aby nejenom tvrdil, ale i adekvátně prokázal, že v relevantním období (tj. od narození dětí do jejich zletilosti) vůči osobě jiné (zde matce dětí) převážně zajišťoval osobní péči a výchovu dcery.
45. Správní řízení, v němž bylo napadené rozhodnutí vydáno, sice není ovládáno zásadou vyšetřovací, neboť se jedná o návrhové řízení, tj. řízení o žádosti žalobce, avšak i v tomto řízení platí povinnost správního orgánu podle § 3 správního řádu postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2, přičemž podle odst. 4 tohoto ustanovení správní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly. Nelze-li skutkový stav považovat za dostatečně zjištěný, podle § 12 písm. b) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, orgány sociálního zabezpečení mohou vyzvat příjemce dávky sociálního zabezpečení, aby osvědčil skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši a výplatu; v souladu s písm. e) pak může správní orgán vyzvat i jinou osobu k osvědčení rozhodných skutečností (zde např. dceru žalobce).
46. Soud předesílá, že výchovné bylo do právního řádu zavedeno s účinností od 1. 1. 2023. Jde tedy o relativně nový právní institut, jímž se dosud zabývala jen judikatura krajských soudů. Ta je značně různorodá a na své sjednocení ze strany Nejvyššího správního soudu dosud čeká.
47. Při výkladu zákona je vždy nutno zohlednit záměr zákonodárce a vyložit jej tak, aby odpovídal rozumnému uspořádání věcí (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 9. 2018, č.j. 10 As 314/2016-71).
48. Z odůvodnění poslaneckého pozměňovacího návrhu (č. 8828, poslanec Jan Hamáček) k sněmovnímu tisku č. 1230/1 (8. volební období Sněmovny, 2017-2021), který byl následně přijat ve znění zákona č. 323/2021 Sb., vyplývá:
49. „*Pozměňovací návrh přináší do oblasti základního důchodového pojištění nový institut zvýšení starobního důchodu za vychované děti, tzv. výchovné, jehož účelem je posílit*

důchodové nároky osob, které v průběhu svojí pracovní kariéry zajišťovaly výchovu dětí. Smyslem výchovného je ocenit osoby, které získaly významnou zásluhu z hlediska budoucnosti financování základního důchodového pojištění tím, že dlouhodobě zajišťovaly výchovu dítěte, čímž se (obvykle) postaraly o přínos nového pojištěnce do systému. Výchovné je koncipováno jako finanční částka v pevně stanovené výši (počáteční hodnota je 500 Kč), o kterou se zvýší procentní výměra starobního důchodu pojištěnce (muže či ženy), který zajišťoval výchovu konkrétního dítěte v největším rozsahu. V případě péče o více dětí se tato částka násobí počtem těchto dětí. Vzhledem k tomu, že osobami, které výchovu dětí v největším rozsahu zajišťovaly, jsou převážně ženy, docílí se tímto opatřením částečného snížení často kritizovaného rozdílu mezi průměrným starobním důchodem žen a mužů. Opatření směřuje jak na důchody, které budou přiznávány v budoucnu, tak na důchody přiznané v období před datem účinnosti nové právní úpravy. Pozměňovací návrh reaguje na skutečnost, že průměrný starobní důchod žen je nižší než průměrný starobní důchod mužů. Např. ze srovnání statistických údajů zjišťovaných k měsíci květnu roku 2021 vyplývá, že vyplácený průměrný starobní důchod muže činil 17 080 Kč, zatímco průměrný starobní důchod ženy činí 14 873 Kč, rozdíl tedy činí 2 207 Kč (tj. cca 12,9 %) v neprospěch žen. Tento stav, i když jeho příčiny vznikly a existují mimo základní důchodové pojištění, lze považovat za obtížně společensky obhajitelný a dlouhodobě udržitelný, neboť okamžité náklady na financování základních životních potřeb jsou u žen i mužů v zásadě stejné. Lze kvalifikovaně odhadovat, že hlavní příčiny rozdílu jsou tyto: rozdílná úroveň odměňování na trhu práce (a tím i nižší vyměřovací základ), nižší důchodový věk žen (a tím i kratší doba pojištění), u žen se třemi a více dětmi odlišné chování na trhu práce vykazující s výrazně větší pravděpodobností delší přerušování pracovní kariéry nad rámec uznatelné péče do 4 let věku dítěte. Ačkoliv část rozdílné úrovně důchodů mužů a žen bude postupně eliminována probíhajícím sjednocením důchodového věku u obou pohlaví nebo snižováním rozdílu v odměňování mužů a žen (tzv. „gender pay gap“) posilováním principů rovných příležitostí a rovného odměňování za práci v oblasti trhu práce, lze odhadovat, že k úplnému odstranění rozdílu ve výši důchodů by nejspíše nedošlo ani do budoucna. Z hlediska postavení žen a jejich mateřské role ve společnosti je třeba reflektovat objektivní a stěžejní skutečnost, že v jejich případě má výchova dětí závažnější dopad na jejich pracovní kariéru, a tedy i na konečnou výši důchodu. Ačkoliv výchovu dětí nepochybně zajišťují velmi zodpovědně a efektivně i muži, lze kvalifikovaně odhadovat, že u žen dominují ty složky výchovy, které mohly s ohledem na svůj charakter negativně ovlivnit délku doby zaměstnání a výdělky pečující osoby, tj. kdy péče musela být zajišťována „na úkor“ možné pracovní aktivity (ženy pečující o děti ve větší míře vykonávají rutinní a méně finančně ohodnocená zaměstnání, popř. zaměstnání s kratšími pracovními úvazky, která jsou navíc přerušována překážkami v práci z důvodu potřeby péče o dítě). V kariérách mužů se tyto aspekty obvykle nevyskytují a v tomto ohledu je tedy jejich postavení obecně příznivější.“

50. Z návrhu nepochybně vyplývá snaha o to, aby výchovné přispělo k narovnání důchodů osob, které osobně pečovaly o děti a tato péče se ve výsledku negativně projevila (s ohledem na nižší výdělky a kratší dobu pojištění) na výši starobních důchodů těchto osob, většinou žen.
51. Podle názoru soudu je zřejmé, že úmyslem zákonodárce bylo přiznat výchovné tomu rodiči, u něhož se poskytování péče o dítě nejvíce projevila na výši vyměřovacího základu pro stanovení důchodu. Přestože se tedy nejedná o zákonnou podmínku pro přiznání výchovného, jde o důležitý indikátor pro jeho přiznání. Shodně srovněj závěry Krajského soudu v Brně v rozsudku ze dne 26. 6. 2024, č. j. 34 Ad 26/2023-34.

52. Podle zvláštní části důvodové zprávy k návrhu zákona č. 323/2021 Sb. se nebude zkoumat „kvalita“ výchovy. Podstatnou indicií pro naplnění podmínky „péče v největším rozsahu“ je proto s ohledem na účel právní úpravy vymezení rozsahu časového období, po které neměla posuzovaná osoba v důsledku péče o dítě možnost profesního uplatnění, či po které byla možnost jejího pracovního uplatnění ve srovnání s ostatními pečujícími osobami zjevně snížena. Právě tato nevýhoda (nemožnost uplatnění, resp. horší uplatnění na trhu práce s dopady do výše příjmu pečující osoby), která zpravidla dopadala na osoby (ženy) pečující o dítě ve věku vyžadujícímu celodenní péči, má být institutem výchovného kompenzována.
53. „Péče v největším rozsahu“ tedy nepředstavuje hodnocení toho, kdo byl lepší rodič ve vztahu k dětem, jejich výchově a materiálnímu zabezpečení. Tuto podmínku je nutno vykládat tak, že vyjadřuje tíži zásahu do pracovních a výdělkových možností rodiče, který nastal z důvodu osobní péče o dítě, typicky právě v raném věku dítěte. Výchovné má totiž kompenzovat omezení v důsledku této péče, projevující se ve výsledku negativně ve výši starobního důchodu osoby pečující v „největším rozsahu“. Je proto na místě vycházet z předpokladu, že péče o dítě v období, po které byla pečující osoba na mateřské a rodičovské dovolené, je primární indicií pro domněnku, že tato osoba naplnila podmínku péče o dítě v největším rozsahu. Tato domněnka je však vyvratitelná, neboť při posouzení podmínky péče v největším rozsahu je třeba hodnotit péči o dítě během celého období jeho nezletilosti (shodně viz rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2024, č.j. 55 Ad 7/2023-26), a z možnosti naplnění podmínky péče v největším rozsahu nelze v individuálních případech vyloučit osoby, které o dítě pečovaly v dalších obdobích.
54. Zdejší soud se ztotožnil se závěry Krajského soudu v Brně ze dne 24. 7. 2024, č. j. 41 Ad 4/2024-34, který konstatoval, že ve věcech nároku na tzv. výchovné neplatí obdobně principy uvedené v § 14 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Tutéž dobu péče o dítě tedy lze započítat současně více osobám. Doby osobní péče více osob proto mohou běžet paralelně vedle sebe, a vést tím ke splnění podmínky výchovy dítěte. Splnění podmínky osobní péče v největším rozsahu (§ 34a odst. 3 zákona o důchodovém pojištění) pro vznik nároku na tzv. výchovné je třeba zkoumat za pomoci dvou kritérií: (a) kdo o děti v rámci celého období, kdy byly nezletilé, osobně pečoval ve zjevně největším časovém rozsahu, a (b) jestli v průběhu tohoto období nastaly u osoby pečující v největším časovém rozsahu skutečnosti, pro které výchovné zákonodárce zavedl, tedy důvody ke kompenzaci určitého úbytku na možném výdělku či nemožnosti kariérního růstu apod.
55. Soud neshledal nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí. Z napadeného rozhodnutí je zřejmé, jaké skutečnosti žalovaná považovala za klíčové pro posouzení případu. Zároveň soud považuje za formalistické, aby zrušil napadené rozhodnutí a věc vrátil žalované s pokynem, aby se k čestným prohlášením vyjádřila, když je ze spisu zcela zřejmé, že na výsledku posouzení nemohou nic změnit. Čestná prohlášení jsou zcela obecná, částečně pak i v rozporu s tvrzeními samotného žalobce, oproti tomu zjištění vyplývající z evidenčních listů důchodového pojištění jsou zcela jednoznačná, neindikují nedostatečně zjištěný skutkový stav, který by vyžadoval provádění dalšího dokazování (např. výslechem matky žalobce a jeho dcery). To situaci odlišuje od žalobcem odkazovaného případu, který projednával Krajský soud v Praze pod sp. zn. 58 7/2024.
56. Z napadeného rozhodnutí je zřejmé, že žalovaná dospěla k závěru, že žalobce nesplnil podmínky pro přiznání výchovného z důvodu, že z evidence ČSSZ vyplývá, že žalobce

byl nepřetržitě výdělečně činný a neměl žádné vyloučené doby, zatímco jeho manželka čerpala mateřskou a rodičovskou dovolenou, celodenně pečovala o dceru od jejího narození do 3 let věku, což mělo negativní dopad na její výdělečné možnosti, a zároveň o dceru mohla pečovat ve větším rozsahu než žalobce, který byl nepřetržitě výdělečně činný, i po narození druhého dítěte.

57. Správní orgán I. stupně tak žalobce vyzval k doplnění jeho žádosti a k zodpovězení otázek ohledně poskytování péče dceři a jakým způsobem ovlivnila tato péče jeho kariéru. Žalobce vysvětlil, že během mateřské dovolené manželky měli domácí práce a péči o dítě rovnoměrně rozdělené, po třech letech věku dcery se manželka vrátila do práce a jelikož byla letuška, musel se žalobce o dceru postarat ve větší míře. Jelikož je osoba samostatně výdělečně činná, mohl si upravit svůj časový harmonogram dle potřeby, a tudíž se tato péče na důchodovém listu žalobce neprojevila, po narození syna v roce 1997 byla manželka žalobce opět 3 roky na mateřské, přičemž dcera chodila do jeslí a do školy, přibližně dva roky před smrtí manželka změnila pracovní zařazení a z letušky přešla k pozemnímu personálu, čímž se její pracovní doba ustálila a opět se o děti starali oba rovnoměrně. Po smrti manželky žalobce pečoval o dceru sám (rozvozy do škol, na kroužky, sport, vařil, pral, zajišťoval a pokrýval čas prázdnin).
58. Správní orgán I. stupně zamítl žádost žalobce s tím, že o dceru v období od narození do zletilosti osobně pečovala v největším rozsahu manželka žalobce. Správní orgán I. stupně konstatoval, že na základě zjištěných skutečností se nepodařilo prokázat, že žalobce o dceru pečoval v největším rozsahu, dovodil, že v největším rozsahu o dceru pečovala jeho manželka. Správní orgán I. stupně přitom vycházel z nárokových podkladů, z nichž považoval za zřejmé, že manželka žalobce osobně celodenně pečovala o dceru od jejího narození po dobu mateřské dovolené, což má většinou vliv na kariérní růst rodiče a výdělečné možnosti, přičemž z nárokových podkladů žalobce nevyplývalo, že by v období od narození dcery do nabytí zletilosti došlo k poklesu jeho vyměřovacích základů. Jakým způsobem správní orgán I. stupně hodnotil odpověď žalobce na výzvu, není z prvostupňového rozhodnutí zřejmé, samotné prvostupňové rozhodnutí však nasvědčuje tomu, že správní orgán I. stupně považoval za zásadní, že manželka žalobce byla s dcerou po dobu mateřské a rodičovské dovolené, což mohlo mít negativní dopad na její kariérní růst, přičemž u žalobce nedošlo k poklesu jeho vyměřovacích základů.
59. Žalobce proti tomuto rozhodnutí uplatnil námitky, k nimž přiložil také čestné prohlášení dcery a čestné prohlášení své matky. Žalovaná se v napadeném rozhodnutí k doloženým čestným prohlášením dcery žalobce a matky žalobce žádným způsobem nevyjádřila, což je vada napadeného rozhodnutí, která by mohla mít vliv na jeho zákonnost (či přímo na přezkoumatelnost).
60. V projednáváním případě soud zhodnotil důkazy, ze kterých správní orgány vycházely, obsah jednotlivých vyjádření žalobce i čestná prohlášení a shledal, že závěr žalovaného je věcně správný, ani po zohlednění čestných prohlášení by výsledkem nemohl být závěr jiný. Podle čestného prohlášení matky žalobce se o děti syn řádně staral, nelze říci, kdo ve větším rozsahu, po smrti manželky se již žalobce staral sám. Dcera pak v čestném prohlášení uvádí, že mezi rokem 1996 a 2004 se o ni starali oba rodiče rovnoměrně.
61. Žalobce předně nespornuje, že manželka o dceru T. pečovala více po dobu mateřské a rodičovské dovolené (tedy od X do 31. 12. 1996, cca 3 roky a 10 měsíců), žalobce za sporné období označil dobu od 1. 1. 1997 do 19. 7. 2024, uvádí, že v tuto dobu byla péče

rovnoměrná – viz žaloba a odkazy na čestná prohlášení matky a dcery žalobce, případně tvrdí, že o dceru pečoval více (v období od 1. 1. 2002 do 19. 7. 2004).

62. Z osobního listu důchodového pojištění manželky však plyne, že od 1. 1. 1997 do 18. 9. 2001 měla buď minimální nebo žádné vyměřovací základy, s vysokým podílem vyloučených dob, v této době byla manželka na mateřské a rodičovské dovolené se synem narozeným X. Lze přisvědčit žalované, že i v této době je racionální předpokládat, že manželka ve větším rozsahu pečovala o obě děti. Soud nevylučuje, že péči o děti během mateřské a rodičovské dovolené jednoho z rodičů mohou mít rodiče rozdělenou různě, je to však především žalobce, kdo takové jiné rozdělení může ozřejmit a upřesnit (a k těmto tvrzením by pak správní orgán byl povinen provést navrhované důkazy). Soud nepovažuje za liché hodnocení žalované, že pokud je jeden z rodičů na mateřské či rodičovské dovolené, zatímco z důchodového listu druhého rodiče vyplývá, že tento v daném období neměl vyloučené doby, bude to primárně rodič na mateřské a rodičovské dovolené, kdo bude se starším dítětem v případě nemoci, bude se mu věnovat s přípravou do školy, nebo školky, bude také např. častěji vodit případně vyzvedávat ze školy nebo z kroužků a do pracovní činnosti druhého rodiče bude péče o toto starší dítě zasahovat v menší míře. Soud přitom nevylučuje, že tomu může být v konkrétním případě jinak, např. z důvodu zdravotního stavu dítěte, s nímž je rodič na mateřské a rodičovské dovolené, nebo z důvodu zdravotního stavu rodiče na mateřské a rodičovské dovolené, který se již o starší dítě nemůže postarat, z důvodu domluvy rodičů apod. Je však na žalobci, aby tyto skutečnosti uvedl a ozřejmil, jakým způsobem byla péče o dceru v období během druhé mateřské a rodičovské dovolené jeho manželky rozdělena mezi ním a jeho manželkou. Žalobce tyto skutečnosti nepopsal, i námitka v žalobě pouze obecně popisuje, jaká různá nastavení péče o děti v různém věku přicházejí v úvahu, bez konkrétního upřesnění, jak byla péče o dceru rozdělena mezi žalobcem a jeho manželkou ve sporném období, a jak tato péče zasáhla do výdělečné činnosti žalobce. Soud tedy neshledal v posouzení tohoto období pochybení, neboť podklady rozhodnutí skutečně svědčí o tom, že v období od 1. 1. 1997 do 18. 9. 2001 péči o dceru ve větším rozsahu poskytovala manželka žalobce, přičemž žalobce tento závěr nijak nevyvrátil, jak péče probíhala konkrétně nepopsal, neuvádí ani, zda se péče o dceru projevila na jeho důchodu.
63. Pokud žalobce tvrdil, že mezi ukončením rodičovské dovolené a nástupem na mateřskou dovolenou pečoval více on, neboť jeho manželka byla letuškou a byla odkázána na letové řády, tomuto tvrzení nic nenasvědčuje, neboť od 1. 3. 1997 do 31. 12. 1997 je u manželky evidováno 258 dní vyloučené doby, v tuto dobu tedy manželka pracovala minimálně (čemuž odpovídá i minimální vyměřovací základ).
64. Žalobce dále namítal, že se žalovaná měla zabývat tím, kdo o dceru osobně pečoval v největším rozsahu po skončení druhé rodičovské dovolenky manželky, tj. od 1. 1. 2002 do 19. 7. 2004. V žalobě uvedl, že žalovaná nezohlednila, že manželka žalobce tehdy pracovala jako letuška, což je povolání, které svou povahou osobní péči o dítě významně ztěžuje. Soud k tomu podotýká, že žalobce ve své odpovědi na výzvu, ze dne 13. 10. 2023, uvedl, že zhruba dva roky před smrtí jeho manželka změnila své zařazení a z letušky přešla k pozemnímu personálu, čímž se její pracovní doba ustálila a opět se o děti starali oba rodiče rovnoměrně. Z tohoto vyplývá, že by mohlo jít jen o několik měsíců (zhruba půl roku), kdy by převažovala péče žalobce.

65. Soud má za to, že výkon povolání letušky může představovat určitou časovou zátěž a menší flexibilitu při péči o děti, pracovala-li však manželka žalobce i v tomto období s vyloučenými dobami, přičemž za současné situace není možné tyto vyloučené doby vysvětlit jinak než péčí o dceru, nelze přisvědčit žalobci, že v tomto období pečoval o dceru ve větší míře než jeho manželka.
66. Lze tak ve shodě se závěrem žalované konstatovat, že v řízení nebyly prokázány skutečnosti, které by ve prospěch žalobce „vyvážily“ znevýhodnění v oblasti pracovního uplatnění, jemuž byla v důsledku celodenní péče o děti po jejich narození vystavena jeho manželka. Právě ke kompenzaci tohoto znevýhodnění byla přijata aplikovaná právní úprava a jak uvedla žalovaná v napadeném rozhodnutí, manželce žalobce by bylo výchovné přiznáno automaticky (dle čl. II bod 4 zákona č. 323/2021 Sb.). Žalobcem předložené důkazy (čestná prohlášení) tyto skutečnosti neprokazují. V řízení nebylo zpochybňováno, že žalobce o dceru pečoval, nebylo však prokázáno, že by se péče nějakým způsobem promítla do možnosti jeho uplatnění na trhu práce, a že by zde tedy byla dána potřeba žalobci výkon této péče kompenzovat výchovným.
67. Lze tak shrnout, že manželka ve větším rozsahu pečovala o dceru po dobu mateřské a rodičovské dovolené (tedy od X do 31. 12. 1996, cca 3 roky a 9,5 měsíce) a v době od 1. 1. 1997 do 31. 12. 2001 (pět let). Od 1. 1. 2002 do 19. 7. 2004 byl rozsah péče stejný (tomu odpovídají čestná prohlášení i osobní listy důchodového pojištění), šlo tedy o období zhruba 2 roky a 6,5 měsíce. Od 20. 7. 2004 do dospělosti dcery (X) pak byla výlučná péče žalobce (6 let a 8 měsíců). Celkem tedy manželka pečovala o dceru zhruba 11 let a 4 měsíce, žalobce zhruba 9 let a 2,5 měsíce.
68. Žalovaná ve shodě s úmyslem zákonodárce považovala při posouzení rozsahu péče o dítě pro účely výchovného za stěžejní měřítko zjištění, zda rodič nečerpající v raném věku dítěte rodičovskou dovolenou měl v posuzovaném období evidovány náhradní doby pojištění, resp. vyloučené doby, jež by indikovaly osobní péči o dítě např. v důsledku nemoci (a tomu odpovídající nepřítomnost v práci). Vyloučenou dobu měla evidovanou pouze manželka, žalobce nikoliv. V projednávané věci lze též zohlednit, že po 11. roku věku dcery již byla tato péče méně intenzivní, než v letech života dcery i než v předškolním a mladším školním věku. Nelze odhlédnout ani od skutečnosti, že žalobce netvrdil, že by ho péče o dceru jakkoliv limitovala ve výdělečné činnosti, ani že by v důsledku péče měl nižší příjmy.
69. Soud souhlasí s žalobcem, že negativní dopad na kariérní růst a výdělkové možnosti rodiče není zákonnou podmínkou pro přiznání výchovného, resp. absence negativního dopadu přiznání výchovného nevylučuje. Zároveň však posouzení dopadu poskytování do výdělečných možností rodiče, je významným indikátorem, který je relevantní pro posouzení přiznání výchovného.
70. K námitce žalobce v replice, že evidence dob pojištění je pouze nepřímým důkazem týkajícím se rozsahu osobní péče, soud uvádí, že evidence dob pojištění je přímým důkazem o vyloučených dobách a o výši vyměřovacích základů, které jsou rozhodující pro stanovení výše důchodu. Jde o jeden z faktorů, které je třeba hodnotit.
71. Ze všech shora uvedených důvodů neshledal soud žalobu důvodnou, a proto ji dle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Shodu s prvopisem potvrzuje J. S.

72. Výrok o nákladech řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce nebyl ve věci úspěšný, žalované žádné náklady nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 5. prosince 2024

JUDr. Lenka Loudová v. r.
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje J. S.